

Ceny Jindřicha Zemana za astrofotografii uděleny

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 21 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

„Cena Jindřicha Zemana za astrofotografii roku“ je vyvrcholením soutěže Česká astrofotografie měsíce, kterou uděluje Česká astronomická společnost. Je určena jako ocenění profesionálního nebo amatérského astronoma či astronomky za významné astrofotografické výsledky, dosažené vždy za uplynulý rok v této soutěži. Od roku 2017 je udělována také „Cena Jindřicha Zemana Junior“, která je určena speciálně pro mladé astrofotografy do věku 18 let. Ocenění fotografové Evžen Brunner a Filip Stehlík navíc obdrží zajímavý sponzorský dárek, věnovaný pražskou pobočkou společnosti ZEISS.

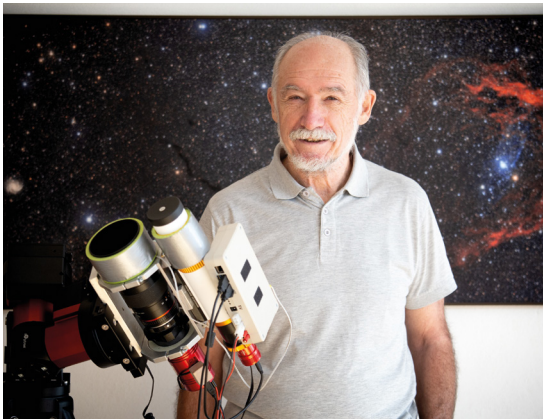
Vítězný snímek – Cena Jindřicha Zemana – California–Taurus–M45 – Samyang 135 / 2.0, F/2 @ 135mm, montáž CEM40, kamera ASI071MC, Astronomik UV/IR

Česká astrofotografie měsíce¹ je český projekt, u jehož zrodu stál před 15 lety spolu se svými kolegy dnešní předseda poroty Zdeněk Bardon – foto ambasador

ESO.² Soutěž zaštiťuje Česká astronomická společnost. Skupina porotců, složená jak z amatérských astronomů, tak z profesionálů, vybírá v elektronickém hlasování

¹ Z. Bardon, J. Žďárská: ČAM patnáctiletá. Čs. čas. fyz. 3, 222–224 (2020)

² Z. Bardon, J. Žďárská: Díky astrofotografům hvězdy nehasnou. Čs. čas. fyz. 2, 155–162 (2020)

Evžen Brunner se již od mládí věnoval astronomii a také kosmologii, kde je přímo fascinován mapováním počátků našeho vesmíru. Nápad fotograficky „zvěčnit“ nebeský úkaz se zrodil v jeho hlavě někdy koncem roku 2008, kdy se k Zemi blížila kometa Lulin. Jen mlhavé představy o tom, jak to zařídit, způsobil, že byl připraven až v době, kdy kometa dávno zmizela v dál. První skromné astrofotografické výsledky se dostavily až na jaře 2010 po zakoupení jednoduché rovníkové montáže a získání elementárních znalostí zpracování hlavně od zkušenějších kolegů na astro-fóru (www.astro-forum.cz). Později se také snažil pozorovat vizuálně, ale fotografování bylo silnější. Pořídil si lepší výbavu – naváděnou montáž, chlazenou kameru, apochromatický refraktor 102/700 s reduktorem – a naučil se nasnímaná data lépe zpracovávat. V roce 2014 získal první ocenění v soutěži Česká astrofotografie měsíce.

» Vskutku se zdá, že teorie velkého třesku vyžaduje, aby náš vesmír vznikl doslova z ničeho, což je v příkrém rozporu s filozofickým názorem, že něco může vzniknout pouze z něčeho jiného. Jenže nikdo neví, zda se příroda řídí naší filozofií...

«

Jiří Grygar

Vítězný snímek – Cena Jindřicha Zemana Junior – kometa C/2020 F3 (NEOWISE) – kamera Sony FE 24-240 mm f/3,5-6,3 OSS

každý měsíc jeden vítězný snímek. Na konci kalendářního roku je poté volen laureát ceny Jindřicha Zemana, tedy nejvyššího ocenění pro nejlepšího astrofotografa roku.

Cena je pojmenována po významném amatérském astronomovi Jindřichu Zemanovi (1894–1978), který pocházel z Hradce Králové, kde pracoval jako bankovní úředník. Jeho velkým astronomickým koníčkem ale byla právě astrofotografie, za kterou v roce 1943 získal Nušlovu cenu. Přístroje, kterými pozoroval, si i sám vyráběl. Byl precizním a neúnavným brusičem zrcadel, stavitelem montáží, astrografů a dalekohledů. Jako pocta byla po tomto astronomovi v roce 2002 pojmenována planetka hlavního pásu 33528 Jinzeman, která byla objevena 17. dubna 1999 na observatoři v Ondřejově. Od roku 2013 si tohoto astronoma připomínáme „Cenou Jindřicha Zemana za astrofotografii roku“ a od roku 2017 i „Cenou Jindřicha Zemana Junior“.

Do soutěže Česká astrofotografie měsíce přichází každý měsíc několik desítek různých astrofotografií. Mezi fotografiemi je často velký rozdíl, a to nejen v jejich kvalitě, ale zajímavé jsou i pohnutky a příběhy, které jsou s tou kterou astrofotografií spojeny. Konku-

Filip Stehlík se o hvězdy a vesmír začal zajímat již jako malý kluk. Jedním z prvních popudů a úžasným zážitkem byla návštěva hvězdárny v Hradci Králové. Z prostého zájmu se stalo nadšení, a tak si, tehdy ještě žák základní školy, začal vyhledávat literaturu a informace spojené s vesmírem a děním nad hlavou vůbec. Fascinace a touha pozorovat noční oblohu, která nás obklopuje, postupně přerostla v přání zachytit její krásu trvale. Postupně se tedy začal zajímat o možnosti astrofotografie, která jej uchvátila a nakonec plně pohltila. Fotografie se u Filipa nezaměřuje pouze na astronomická témata, ale zahrnuje i fotografie krajiny a architektury. Ostatně v rodině Stehlíků není fotografie neznámým pojmem, neboť prvním fotografickým učitelem mladého Filipa byl jeho otec, sám nadšený fotograf.

rence je velká, ale jak připomíná předseda ČAM Zdeněk Bardon: „Rozhodně nezáleží jen na fotografickém provedení zaslaných snímků, pro nás je důležitý i příběh, který se k dané astrofotografii váže, zájem, nadšení a hlavně úsilí věnované pořízení snímku.“ A protože bylo často především pro mladé astrofotografy velmi obtížné konkurovat špičkovým profesionálním i amatérským astrofotografům, byla v roce 2017 Česká astrofotografie měsíce rozšířena o další hlavní cenu – a to Cenu Jindřicha Zemana Junior.

„Cena Jindřicha Zemana Junior“ je téměř dvojnásobkem hlavní „Ceny Jindřicha Zemana“ a hlavním cílem tohoto kroku bylo podpořit a zároveň motivovat mladé astrofotografy a také astrofotografky, aby se neobávali konkurence a do soutěže se zapojili.

A kdo že byl tím šťastným astrofotografem roku 2020? „Cenu Jindřicha Zemana za astrofotografii roku“ získal Evžen Brunner z Brna. Jeho snímky se v soutěži pravidelně objevují a letošní cenu, samozřejmě vedle dalších předchozích vynikajících výsledků, mu přinesl snímek „California-Taurus-M45“, který do soutěže zaslal v listopadu 2020.

Nositel „Ceny Jindřicha Zemana Junior“ se stal mladý 16letý astronom a astrofotograf Filip Stehlík. V současné době studuje 1. ročník Střední uměleckoprůmyslové školy hudebních nástrojů a nábytku v Hradci Králové, obor průmyslový design. Filipu Stehlíkovi v soutěži přinesla štěstí kometa C/2020 F3 (NEOWISE), která ozdobila letní oblohu. Autor snímek pořídil u přehrady Seč v Pardubickém kraji. Na snímku ji zachytil ještě v době, kdy se nacházela velice nízko nad severním obzorem, nedlouho po západu Slunce.

Co říci závěrem? Snad jen připomenout, že porozumět vesmíru, jeho vzniku a fungování je navýsost důležité. A tím způsobem porozumění může být i astrofotografie. I ona nás může dovést až k těm zásadním otázkám – jak vznikla naše planeta a život na ní, proč Sluneční soustava vypadá právě tak, jak ji známe, a jaký může být vesmír mimo naši Galaxii. Proto za celou redakci Československého časopisu pro fyziku přejeme České astrofotografii měsíce mnoho nadšených soutěžících s unikátními snímky a oběma oceněným astrofotografům hodně dalších inspirativních okamžiků s hvězdnou oblohou.

